

BOEKBESPREKING

Prof. Dr. F. Roels. Psychologie der Reclame.
Uitg. Becht, Amsterdam.

Naast de talrijke buitenlandsche boeken over de reclamepsychologie is er van de hand van Prof. Roels het allereerste Nederlandsche handboek verschenen. Was er behoefte aan? Ongetwijfeld. Want er heerschen nog steeds, ook bij degenen, die van reclame hun vak hebben gemaakt, de allerzondelingste begrippen over de psychologie in verband met de reclame. Nu heeft de schrijver aan allen, die zich de moeite willen geven, dit boek te bestudeeren, klaar en duidelijk uiteen gezet, wat wel en wat niet van de psychologie ten dienste van de reclame-beoefening mag worden verwacht. Voor velen zal het misschien teleurstellend zijn, dat ze hier nog niet dat receptenboek aantreffen, dat een middel tegen alle reclamepsychologische kwalen geeft. Maar wat naar mijn meening de moeilijk te overschatten verdienste van het werk van Roels is, is, dat het zoo bijzonder veel aandacht besteedt aan datgene, wat van ontzaglijke beteekenis is voor de wetenschappelijke reclamebeoefening: de methodiek.

Dit is een gaaf en compleet studieboek, compleet in dien zin, dat de onderwerpen, die tot het gebied der reclamepsychologie behooren, alle worden behandeld. In dit verband vraagt men zich misschien af of de lezer zelf er niet beter mee ware gediend, dat de algemeen psychologische onderwerpen niet telkens bij de desbetreffende hoofdstukken zouden zijn behandeld, maar apart, als algemeene inleiding over de psychologie. Ik geloof het niet en meen, dat de door den schrijver gevolgde behandelingswijze ertoe zal bijdragen, in den geest van den lezer een meer zinvol verband te bewerkstelligen.

Hij, die dit boek bestudeert, zal — wanneer hij zich den inhoud heeft eigen gemaakt — niet in staat zijn, een oplossing voor elk reclameprobleem te geven, maar hij zal — voor zoover zijn vraagstukken van psychologischen aard zijn — weten, op welke wijze hij zijn problemen kan oplossen. Het boek van Roels is geen vademecum, het is een handboek en als zoodanig voortreffelijk.

Het is onmogelijk, in het kader van een boekbespreking een allesomvattende opsomming van den inhoud te geven, maar wel kan er in het kort over bepaalde onderwerpen iets worden gezegd. Wanneer wij bijv. eens nagaan, op welke wijze de opmerkzaamheid in de reclame wordt behandeld, dan treft ons hier juist de methodische behandeling van het onderwerp en..... wat op het eerste gezicht niet zoo opvalt: het feit, dat dit geheele, zeer uitvoerige hoofdstuk, dat zich daarvoor zoo bijzonder leent, niets geeft wat niet onmiddellijk betrekking heeft op de reclame-practijk. Het speculatief element, dat in zoo menig handboek der reclame een vrij groote rol speelt, is geheel vreemd aan dit en andere hoofdstukken.

Stellingen, welke niet worden ondersteund door bewijsmateriaal, zijn in het boek niet aan te treffen, ongeacht of dit nu een onderwerp als het gevoel in de reclame dan wel de rol van de herinnering betreft.

Als ik in dit verband één opmerking zou willen laten hooren, zou het zijn daar, waar de schrijver het heeft over het verkoopsgesprek. Hij zegt, dat er in wezen geen verschil bestaat tusschen verkoopsgesprek en andere reclamemiddelen. Hij beschouwt een verkoopsgesprek als een gecondenseerde reclamecampagne en daarmee ben ik het beslist oneens. Een reclameuiting is geen grootste gemeene deeler van vele verkoopsgesprekken, want elk verkoopsgesprek is in wezen een, door van te voren onmogelijk te bepalen omstandigheden ge-

dicteerden, beïnvloedingsvorm, terwijl de reclameuiting in het theoretisch-geconstrueerd-ideaal beïnvloedingsmiddel is.

Het ware wellicht beter geweest, het verkoopsgesprek heelmaal niet te behandelen omdat het als niet op het publiek betrekking hebbend, ook niet of weinig ter zake doet.

Weinig handboeken besteden zooveel aandacht aan het gevoelskarakter van typen en illustratiemethoden als in dit boek het geval is. Dit is temeer verblijdend omdat de zorg, waarmee men copie en illustratief element in de reclame behandelt, dikwijls zoo oneindig veel groter is dan de aandacht, die men aan dit allerge wichtigste onderdeel der reclameuiting, dat men sfeer kan noemen, besteedt.

Tenslotte moet mij nog één opmerking van het hart over de leesbaarheid van het boek. De schrijver zegt in zijn inleiding, dat hij een leesbaar boek heeft willen schrijven. M.i. is hij daarin té goed geslaagd. De stijl van het boek is van dien aard, dat er wellicht lezers zullen zijn, die daardoor vergeten, dat het een studieboek is, die té spoedig zullen denken, dat ze begrijpen wat ze lezen.

Het boek eischt concentratie en grondige studie. Het zal voor iederen ernstigen reclamebeoefenaar een aansporing zijn, zijn eigen methoden aan te vullen, te herzien en aan te passen.

De Nederlandsche reclameliteratuur is een boek rijker geworden, dat in de boekenkast van elken vakman thuis hoort en daarvoor past ons een eeresaluut aan den Utrechtschen hoogleraar, die het schreef.

E. B. W. SCHUIJTEMA

Die Rechtslage deutscher Staatsangehöriger im Ausland von Mr. Dr. H. Emmerich und John Rothschild.

H. D. Tjeenk Willink & Zoon N.V., Haarlem 1937.

Het hier te bespreken werk behandelt een zeer omvangrijke stof, waarvan de actualiteit helaas sinds het verschijnen van het boek nog in bedroevende mate is toegenomen, t.w. de rechtsproblemen der Duitsche emigratie.

De schrijvers hebben zich kennelijk voorgesteld, den lezer en niet alleen den juridisch onderlegden lezer, een zoo compleet mogelijk overzicht over de buitengewoon omvangrijke materie te verschaffen. Zodoende behandelen zij, uitgaande van het internationaal privaatrecht, de voor emigranten belangrijkste onderdeelen van het materieel privaatrecht, van het Staats- en administratief recht, van het belasting- en de vierenrecht, alsmede van het uitleveringsrecht, een en ander op den grondslag van het Duitsche rechtstelsel, echter ook volgens het recht der voornaamste Europeesche immigratielanden, t.w. Zwitserland, Oostenrijk, Tsjecho-Slowakije — het werk is nog in 1937 verschenen! — Frankrijk, België, Italië, Nederland en Engeland. En zelfs dezen op zich zelf reeds buitengewoon breeden opzet gaan de schrijvers herhaaldelijk nog te buiten, door ook nog de rechtspositie van buitenlanders in Duitschland in hun beschouwing te betrekken, hetgeen zij volgens den gekozen titel niet verplicht waren te doen.

Het werk, dat een welhaast encyclopaedisch karakter draagt, is verdeeld in 9 hoofdstukken. Achtereenvolgens worden behandeld:

het internationaal privaatrecht,

rechtsvormen van internationaal vermogensbeheer (door de schrijvers ietwat onduidelijk „internationale Vermögensregelungen" genoemd)

het materieel privaatrecht betreffende de rechtspositie van vreemdelingen,

internationaal fiscaal recht,
deviezenrecht,
het recht van onderdaanschap,
regelingen omtrent paspoorten en verblijfsvergunningen,
het recht der uitlevering.

Nu zal het gemakkelijk — en goedkoop — genoeg zijn, om op het door de beide schrijvers geleverde werk aanmerkingen te maken. Men zou b.v. kunnen zeggen, dat belangrijke onderdeelen van het boek reeds bij het ter perse gaan achterhaald waren en nu, in het jaar na het verschijnen, volstrekt verouderd zijn; dat het wetenschappelijk niveau van de verschillende hoofdstukken niet gelijkwaardig is, b.v. dat het peil van de in al haar beknoptheid voortreffelijke schets van het internationaal privaatrecht in het vervolg van het werk nauwelijks meer bereikt wordt; er dient echter voorop gesteld te worden, dat het werk niet alleen van vlijt, toewijding en kennis getuigt, doch dat het in zijn geheel genomen zeer verdienstelijk mag worden.

Wij hebben het werk te beschouwen als de eerste wetenschappelijke poging om een overzichtelijken vorm te geven aan de rudis indigestaque moles der rechtstof, die is ontstaan in verband met het weergalooze massaverschijnsel der Duitsche emigratie.

Ieder, die zich ooit de moeite heeft getroost om een stuk onontgonnen terrein wetenschappelijk te bewerken kan beseffen, met welke moeilijkheden de schrijvers te kampen hebben gehad en zal hun voor hun volharding dank weten te brengen. Het doet aan hun verienste niets af, dat zij in den strijd met de stof niet altijd overwinnaars zijn gebleven. Wat b.v. de mij bijzonder ter harte gaande gebieden van de rechtsvormen van het internationaal vermogensbeheer en van het internationaal fiscaal recht betreft, zoo is het mij in formeel opzicht niet duidelijk geworden, waarom deze twee onderling in zoo nauw en onverbreekbaar verband staande onderwerpen in twee afzonderlijke, niet eens op elkaar volgende hoofdstukken, worden behandeld. Evenmin kan ik inzien, waarom 58 van de 72 bladzijden van het laatstgenoemde hoofdstuk aan het Duitsche belastingrecht zijn gewijd, terwijl het belastingrecht van alle andere bij het onderzoek betrokken landen tezamen op 11 bladzijden is samengedrongen.

Bij het eerstgenoemde hoofdstuk betreffende de rechtsvormen van internationaal vermogensbeheer, dient te worden opgemerkt, dat een onderzoek naar de hierbij gemoeide ingewikkelde rechts- en belastingvragen niet slechts breder, doch vooral ook diepergaand zou moeten zijn dan het den schrijvers binnen het kader van hun werk mogelijk was, wil het een bruikbare leiddraad voor de practijk zijn.

De overige hoofdstukken ontleenen hun beteekenis meer aan het daarin vervatte materiaal, dan aan de wetenschappelijke bewerking ervan, waartoe onderwerpen als „de regelingen betreffende paspoorten en verblijfsvergunningen” en „deviezenrecht” zich trouwens ook minder leenen. Te meer is het te betreuren, dat het zoogenaamde wetenschappelijke apparaat, d.w.z. de noten aan den voet van de bladzijden, doorgaans zijn weggelaten.

In tegenstelling met de schrijvers, meen ik nl., dat het hier besproken werk slechts door deskundigen met vrucht kan worden geraadpleegd en in handen van het groote publiek niet thuis behoort; dit, ondanks het lofwaardige streven van de schrijvers naar een eenvoudige en zoo min mogelijk technisch-juridische uitdrukkingswijze. De jurist echter, die dit werk wenscht te raadplegen, zal de verwijzingen naar wetgeving, administratieve beschikkingen en rechtspraak noode missen.

Voor een eventueele tweede oplaag zou het misschien aan-

beveling verdienen deze leemte aan te vullen. Indien de beschikbare ruimte zulks niet zou toelaten, zou het hoofdstuk „deviezenrecht” desnoods kunnen komen te vervallen. Dit hoofdstuk immers, is niet alleen zeer moeilijk up to date te houden, doch in geen geval kan het de bestaande standaardwerken met hun losbladig systeem vervangen.

Onafhankelijk echter van alle hierboven gemaakte op- en aanmerkingen, blijft de verdienste van de schrijvers bestaan, dat zij de eerste samenvattende bewerking van het door hen gekozen gebied — die niet alleen leesbaar, doch ook bij uitstek lezenswaardig is — hebben geleverd. Jammer genoeg lijkt het, alsof dit gebied zijn treurige actualiteit vooralsnog zal behouden, weshalve een voortgaan op den ingeslagen weg, hetzij door de schrijvers, hetzij door vakgenooten, gewenscht is. Doch ook wanneer de door schrijvers behandelde problemen hun droeve actualiteit geheel en al verloren zullen hebben, zal hun werk als een document van de geschiedenis van onzen tijd nog van waarde zijn.

Amsterdam, November 1938.

Mr. Dr. F. E. SCHMEY

KATH. ECONOMISCHE HOOGESCHOOL, TILBURG

TENTAMEN INRICHTINGSLEER

13—14 Juni 1938

I

Tijd 3 uren.

Het comité van actie voor een op te richten plaatselijke Volksspaarbank verzoekt een accountant een ontwerp te willen maken van de administratie, welke gevoerd dient te worden.

Volgens de ontworpen statuten zal de Penningmeester een betrekkelijk laag honorarium genieten, terwijl de overige Bestuursleden geen enkele bezoldiging mogen ontvangen. Verder zijn beschikbaar twee personen, die in de avonduren tegen vergoeding administratieve en andere werkzaamheden voor de Spaarbank kunnen verrichten.

Spaarder zal worden hij, die op een formulier aan het Bestuur gericht, een spaarboekje aanvraagt.

Inlagen en opnamen zullen voorloopig slechts kunnen plaats hebben op de avonden van Woensdag en Zaterdag.

Opnamen boven f 500,— zullen eerst kunnen geschieden, indien een week van te voren daarvan schriftelijk aan het Bestuur is kennis gegeven.

De rente-vergoeding zal $2\frac{1}{2}$ % bedragen; gerekend zal worden met rente-weken, waarbij onderdeelen van 1 gulden worden verwaarloosd.

Omtrent de beleggingen, door het Bestuur, zullen bepaalde voorschriften gelden.

Gevraagd wordt eene beschrijving van de administratie van de Spaarbank, waarbij bijzondere aandacht besteed moet worden aan de werkverdeling en aan de interne controle.

II

Tijd $3\frac{1}{2}$ uur.

Een tricotage-atelier werkt op bestelling. Eenige tijd voor de wisseling der seizoen-artikelen — winter- en zomerartikelen — worden vastgesteld een 20-tal modellen in 8 maten en in 4 kwaliteiten, welke in het volgende seizoen aangemaakt zullen worden. De verkoopprijzen per dozijn worden dan tevens berekend door middel van standaardkosten.

Onder de verkoopsvoorwaarden is opgenomen de bepaling, dat een dozijn van een bepaald artikel, zonder fournituren, binnen zekere grenzen een bepaald gewicht zal hebben.

Het atelier koopt de noodige gewezen doch ongeverfde stoffen aan stukken van een zekere breedte per K.G. De stukken zijn niet allen van gelijke lengte.

De fabricage heeft plaats in de volgende afdelingen:

a. VERVERIJ.

In deze afdeling worden de ongeverfde stukken zoo lang door een bad gehaald, hetwelk gevuld is met een oplossing van een kleurstof, tot-